

УКАЗ

ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про Національну стратегію розвитку державної молодіжної політики до 2030 року

З метою створення можливостей для молоді, яка проживає в Україні, бути конкурентоспроможною і як свідомі громадяни робити свій внесок у подальший розвиток українського суспільства **постановляю:**

1. Затвердити Національну стратегію розвитку державної молодіжної політики до 2030 року (додається).

2. Кабінету Міністрів України в установленому порядку:

1) забезпечити розроблення і затвердження до 1 січня 2021 року за участю представників державних органів, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021-2025 роки;

2) передбачити під час розроблення проектів законів про Державний бюджет України на 2021 і наступні роки кошти, необхідні для виконання Програми;

3. Обласним, Київській міській державним адміністраціям в установленому порядку розробити обласні (місцеві) цільові соціальні програми «Молодь України» на 2021-2025 роки.

4. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

В. ЗЕЛЕНСЬКИЙ

м. Київ,

_____ 2020 року

№ _____

НАЦІОНАЛЬНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ ДО 2030 РОКУ

1. Загальна частина

Молодіжна політика – це узгоджені дії багатьох зацікавлених сторін: органів державної влади та органів місцевого самоврядування, громадянського суспільства, бізнесу, родини, кіл спілкування тощо. Водночас, така політика не є директивною, тобто не обмежує вибору, вона спонукає молодих людей проявляти ініціативу, самостійно визначати власні цілі та цінності, брати участь і мати змогу визначати пріоритети та методи здійснення молодіжної політики. Пріоритетами політики є спроможність самореалізації, здоров'я молоді, екологічні виклики, безпека, демографічний виклик і включеність молодих людей в українське суспільство та світ.

Національна стратегія розвитку державної молодіжної політики до 2030 року (далі - Стратегія) розроблена для того, щоб в Україні стали успішними два переходи. Перший перехід повинен відбутися у процесі трансформації суспільства від суспільного ладу з обмеженим доступом до суспільного ладу відкритого доступу. Потрібно відійти від трактування молоді як ресурсу та об'єкта та визнати молодь як капітал та суб'єкт, аби вона мала змогу і бажання самореалізовуватися в Україні. Другий – це перехід від дитинства до дорослості, під час якого громадяни України не мають втратити відчуття щастя і потреби у самореалізації.

Відповідно до Стратегії реалізація молодіжної політики здійснюється через установи та заклади, що працюють з молоддю, у тому числі молодіжні центри, інститути громадянського суспільства, молодіжні консультативно-дорадчі органи, молодіжних працівників, молодіжну роботу, яку здійснює молодь або яка здійснюється разом із молоддю та орієнтована на її всебічний розвиток, партнерські організації.

Ця Стратегія враховує демографічні, безпекові, сімейні і економічні виклики, а також виклики самореалізації та нерівного доступу до можливостей і прав, які постають перед молодими людьми в Україні. Вона систематизує дії і зусилля зацікавлених сторін для того, щоб бачити життя молоді цілісно та дивитися на нього очима самих молодих людей, а не патерналістської держави.

Також Стратегія враховує важливі аспекти, передбачені Цілями сталого розвитку, молодіжними стратегіями та документами, що регламентують засади розвитку молодіжної політики ООН, Ради Європи та Європейського Союзу.

2. Основні проблеми та виклики молодіжної політики

Молодь – це люди, що переходять від дитинства до дорослості. Цей перехід супроводжується змінами у процесі дорослішання, здобуттям самостійності та відчуттям відповідальності, зміною оточення та контексту, формуванням цінностей, зростанням включеності у суспільне життя тощо.

Соціальні та інституційні бар'єри, які розмежовують дитинство, молодість та дорослість, останніми десятиліттями суттєво змінюються. Діти фізично формуються швидше, через доступ до мережі Інтернет та соціальних медіа раніше виходять за межі сімейного кола. Молодь підрастає у значно більш різноманітному, невизначеному, складному та неоднозначному середовищі, ніж попередні покоління. Як наслідок, перехід стає дедалі більш комплексним, а тривалість переходу зростає.

Цю комплексність насамперед демонструє перехід від здобуття освіти до отримання роботи на ринку праці. Традиційно молода людина здійснювала перехід від вищої, професійної чи неформальної освіти до першого робочого місця. А визначальними факторами такого переходу були уявлення молоді про роль статей та соціально-економічний статус родини. Останні роки здобуття вищої чи професійно-технічної освіти та працевлаштування відбуваються одночасно, а періодична зміна напрямку професійної діяльності та навчання впродовж усього життя стає звичною ознакою дорослого життя.

Традиційна модель особистого життя полягає у тому, що молоді люди переходять із підліткового віку через період спроб, побудови сталих відносин до шлюбу та батьківства. Такий підхід все ще характерний для більшості молодих людей України, проте зараз є можливість більшого різноманіття у виборі особистого життя, відносин, дозвілля, зайнятості. Зростання обізнаності і відкритість суспільства призводить до того, що традиційна сім'я переживає період безпрецедентних змін.

На відміну від попередніх поколінь, молоді люди мають ширші можливості вибору та більше свободи, критичніше та вимогливіше ставляться до ієрархічних організацій. Тяжіння до індивідуальної свободи проявляється також у сфері особистої моралі, етики та публічної поведінки.

Завдання молодіжної політики – сприяти такому переходу від дитинства до дорослості, при якому кожна молода людина матиме можливість вибрати власний шлях:

до 10 років дитина потребує насамперед люблячого безпечного середовища, допомоги у формуванні основних соціальних навичок і ключових компетентностей для навчання протягом життя, ментального здоров'я та основ здорового життя. Зокрема, гігієни, здорового харчування, фізичної активності, безпечного поводження з гаджетами, мережею Інтернет тощо;

11-13 років молоді люди досягають початкової соціальної і психологічної самостійності для взаємодії в групах. У них формується основа для самостійного, критичного мислення і незалежних дій, здатності обґрунтовувати та відстоювати свою думку, керувати своїми емоціями та розуміти емоції інших;

14-18 років – вік активної амбіційності, підприємливості та орієнтованості на досягнення. У цей період відбувається окреслення сфери професійних інтересів, а також відбуваються перші спроби взаємодії з системою врядування, суспільними інститутами, з'являється громадянська суб'єктність;

18-25 років – період коли молода людина вже має у розпорядженні певні матеріальні ресурси, але ще немає усталених зобов'язань. Це час пошуку шляхів самореалізації та проявів активізму. Це вік пошуку можливостей інтеграції в суспільство за межами близьких друзів і родини, пошуку першого постійного робочого місця, прояву підприємницької ініціативи. Це також період ризикової поведінки та вразливості, коли молода людина дає собі раду з першими серйозними невдачами і вчиться адаптивній поведінці. Це час закріплення лідерських навичок.

Станом на 1 січня 2019 року в Україні зареєстровано 10,9 млн людей віком від 14 до 35 років. Третина з них живе в обласних центрах, третина у невеликих містечках, решта у сільській місцевості. Близько 50% молодих людей проживають спільно з батьками.

Демографічні зміни, які відбуваються в Україні, поглиблюють дисбаланс між молодшою та старшою віковими групами. Різне зниження народжуваності наприкінці 80-х та у 90-і роки минулого століття буде проявлятися у наступних поколіннях. Як наслідок за різними оцінками чисельність молодих людей у суспільстві зменшиться більше ніж удвічі: з близько 11 млн осіб у 2018 році до понад 5 млн осіб у 2030 році. Подібні структурні зміни стосуються також дитячого населення. При цьому відбудеться невелике зростання чисельності літніх людей. Зменшення частки молодих людей можна компенсувати збільшенням їх спроможності.

Народжуваність в Україні у 2018 році в середньому складала 1,3 дітей на одну жінку упродовж всього життя. Демографічна криза у країні є проявом незавершеного демографічного переходу – такого типу відтворення населення, коли народжуваність знижується, а тривалість життя не зростає.

На збільшення народжуваності впливає:

економічне зростання;

позитивні очікування батьків від майбутнього;

соціальна підтримка молодих сімей, захист від бідності внаслідок народження дитини;

більше включення чоловіків до процесу виховання дітей;

налаштованість родин на народження двох і більше дітей;

попередження падіння якості життя молодих сімей після народження дитини;

запобігання виключенню жінок з ринку праці і нерівності на робочому місці.

Особливим для України чинником, що знижує народжуваність, є брак безпеки у молодих українців репродуктивного віку. Тож стратегія повинна допомагати суспільству бути спроможним давати відповідь на виклики безпеки упродовж усього періоду молодості та особливо під час етапу народження і виховання дітей.

В Україні залишатимуться значними виклики у сфері національної безпеки (захищеність від тероризму, війни та шпionажу) та людської безпеки (спроможність особи захистити своє життя та інтереси в середовищі існування – природному, інституційному, економічному, соціальному тощо).

Молоді покоління успадковують від батьків різносторонні соціальні компетенції та уявлення про правила взаємодії у суспільстві, про шлях до успіху, про ризики і загрози. Незагоєні травми радянського періоду накопичувалися у політичній культурі, таким чином старші покоління разом з вихованням передають молоді тоталітарну травму (неспроможність ставитись з довірою до інститутів, зокрема до органів влади) і колоніальну травму (слабке, крихке і фрагментарне уявлення про управління та врядування).

Як наслідок, молоді покоління опиняються в небезпечній ситуації, де вони переважно мають завищені уявлення про власну спроможність у порівнянні з реальною спроможністю. Ухвалення молодими людьми стратегічних рішень без розуміння повноти особистих, кар'єрних, громадських чи суспільних наслідків може спричинити довготермінову втрату якості життя.

Патерналізм залишається характерною рисою всіх вікових груп у суспільстві, включно з молоддю. Батьки та близьке оточення зберігають вплив на найважливіші рішення української молоді. Прояви цього впливу – суттєва матеріальна підтримка та спільне проживання з батьками. Порядок обмеженого доступу, який поки домінує в суспільстві, ускладнює молодим людям доступ до благ, можливостей, соціальних ліфтів. За таких умов батьки та близьке оточення стають для молоді мережами безпеки. Зберігаючи таку залежність, молодим людям складно набути самостійність. Це, перш за все, відтворює в наступних поколіннях порядок обмеженого доступу та значний рівень патерналізму.

Політичні орієнтації молоді відрізняються від політичних орієнтацій старших людей за напрямом (домінує європейський вектор), але цінності залишаються спільними. Низький рівень довіри до державних і суспільних інститутів характерний як для молодих людей, так і для старших.

Поглиблення глобалізації, зростання мобільності, освітні виклики і високий рівень комунікаційної спроможності на тлі низького рівня довіри та слабкої системи інститутів формують потребу оновлення підходів до молодіжної політики та її наповнення. Традиційні чинники, які визначають життя молоді людини і стосуються соціально-економічної адаптованості, забезпеченості ресурсами, житлом, включеністю в суспільство, залишаються актуальними. Водночас, доповнюються набором факторів, які мають забезпечувати готовність молоді існувати в умовах змін. Це передбачає вміння вчитися та пристосовуватися впродовж усього життя, а не орієнтуватися лише на отримання формальної освіти. Соціальна успішність молодих людей значною мірою визначатиметься зростанням продуктивності праці та покращенням етики праці.

3. Мета і принципи Стратегії

Метою Стратегії є створення можливостей для молоді, яка проживає в Україні, бути конкурентоспроможною і як свідомі громадяни робити свій внесок

у подальший розвиток українського суспільства. Кожна молода людина від народження має право на повагу до її права формувати і визначати своє майбутнє, а формування молодіжної політики відбувалося так, щоб уможливити розвиток людського потенціалу, в тому числі через формування компетентностей молодих людей. Для цього потрібна зміна ролей зацікавлених сторін – держава переорієнтовується із директивності на сервісність, а людина набуває суб'єктності, що передбачає готовність і спроможність діяти самостійно і нести відповідальність за свої дії. Спроможність людини до такої зміни формується у молодому віці, а молодіжна політика орієнтована на те, щоб уможливити цю зміну.

Стратегія базується на таких принципах:

цілісність і наскрізність: будь-які рішення, що ухвалюються на користь молоді, мають відповідати інтересам молоді та брати до уваги її специфічні потреби. Стратегія передбачає співпрацю широкого кола зацікавлених у молодіжній політиці сторін, зокрема органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Також вона передбачає державно-приватне і соціальне партнерство, міжсекторальну взаємодію, поєднання державних та громадських інтересів, прав і свобод особистості у формуванні та реалізації молодіжної політики;

субсидіарність: рішення пов'язані з молоддю ухвалюються на найнижчому можливому рівні, де вони є найбільш ефективними. Дії держави і громади є допоміжними відносно дій батьків чи законних опікунів у тому, що стосується утримання та виховання дітей і підлітків, за яких вони несуть відповідальність. Також дії держави є допоміжними відносно свободи дій молодих людей щодо самостійного забезпечення своїх потреб, освіти чи професійної діяльності;

участь: рішення, що стосуються молоді, ухвалюються спільно з молоддю. Держава створює засоби, простір, можливості та надає всіляку підтримку змістовній участі молоді в ухваленні важливих суспільних рішень;

доказовість та науковість: всюди де це можливо рішення ґрунтуються на точній інформації про становище молодих людей у суспільстві, про їх цінності, потреби та очікування;

інклюзивність: рішення сприяють розвитку самостійності молодих людей, створенню можливостей та усуненню бар'єрів, щоб жодна з груп не була прямо чи опосередковано виключена з суспільства;

рівність можливостей: рішення базуються на тому, що гідність людини є непорушною цінністю, незалежно від віку, національності, релігійності, етнічної приналежності, статі, гендеру, сексуальної орієнтації, соціального статусу та економічних можливостей, ментальних і фізичних здібностей, інвалідності, тощо;

компетентнісний підхід: для реалізації усіх принципів необхідно розвивати компетентності молодих людей, зокрема громадянські та соціальні компетентності, застосовуючи всі види освіти - формальну, неформальну та інформальну.

4. Пріоритети Стратегії

Основними пріоритетами Стратегії є:

безпека: підвищення безпечності середовища і посилення життєстійкості молоді (спроможності молоді давати раду з викликами середовища);

здоров'я: формування і підтримка здорового способу життя (гігієна, здорове харчування, фізична активність, обізнаність своїх репродуктивних прав, безпечне поводження з гаджетами та мережею Інтернет, ментальне здоров'я тощо);

спроможність: підвищення рівня участі молоді, посилення конкурентоспроможності молоді (у межах країни та на глобальному рівні), громадянських та управлінських компетентностей;

інтегрованість в українське суспільство та світ: підвищення самостійності, мобільності, соціальної і культурної включеності в українське суспільство та світ (передбачає обізнаність щодо життя один одного, розвиток волонтерства, спілкування та обмін знаннями і досвідом, відсутність бар'єрів для самореалізації).

Ці пріоритети поширюються на всі вікові категорії. Для кожного етапу переходу молоді від дитинства до дорослості пріоритети реалізуються через засоби, заходи та дії, що враховують особливості життя молодих людей.

Пріоритет 1. Підвищення безпечності середовища і посилення життєстійкості молоді.

Брак безпечних та передбачуваних умов життя молоді впливає на весь комплекс життєвих рішень молодих людей.

Особливо гостро це проявляється у період створення сім'ї і народження дітей, коли молоді люди вперше зіштовхуються з невідвратною відповідальністю за життя іншої людини та з необхідністю взаємодії з інституціями з ймовірно низьким рівнем довіри.

Викликом для перехідного українського суспільства є зміна ціннісних пріоритетів молодих батьків – люди, в яких до створення сім'ї переважали цінності самовираження, після народження дітей так чи інакше зіштовхнуться із непередбачуваністю і відчуттям тривожності (чи то щодо рівня доходів, системи охорони здоров'я, освіти, громадського транспорту, інфраструктури тощо). Це може призвести до зосередженості на власній вразливості, замиканні на близькому оточенні, агресії, психологічному дискомфорті та інших проявах цінностей виживання або на прагненні до еміграції як збереження цінностей самовираження.

Для запобігання повернення суспільства до цінностей виживання варто зосередитися на тому, щоб зробити середовище довкола молодих людей безпечнішим та передбачуванішим. Як наслідок, зміна життєвих обставин або народження дітей меншою мірою впливатиме на рівень задоволеності своїм життям та відчуття щастя, а молоді люди (найбільшою мірою жінки) не розглядатимуть народження дітей як перешкоду для професійної самореалізації.

Для цього слід передбачити таке:

зниження невизначеності зовнішнього середовища через краще розуміння засад функціонування держави і суспільства;

посилення життєстійкості, що допомагає давати раду з небезпечними ситуаціями, асоціальною поведінкою, ризиками, які супроводжують перехід молодих людей від дитинства до дорослого життя;

збагачення підходів до виховання дітей через інформаційну допомогу батьківству, у тому числі шляхом доступу та адаптації найкращих світових ресурсів з виховання дітей і спростування розповсюджених міфів про виховання дітей та батьківство;

надання психологічної допомоги, у тому числі для запобігання та полегшення післяпологової фрустрації сімей;

ознайомлення з основами фінансової грамотності для ведення сімейного бюджету;

допомога в облаштуванні дитячих та сервісних зон у місцях, що виконують публічні функції (наприклад, облаштування громадських туалетів з столиками для пеленання дітей і чистою водою);

поширення практик позитивного батьківства та популяризація серед вихователів дошкільних закладів та вчителів початкової школи практик позитивного виховання (повага до гідності особи та дисципліна без насилля);

підвищення включеності молодих чоловіків у виховання дітей;

вдосконалення механізмів цільової допомоги молодим сім'ям, які потрапили у складні життєві обставини.

Пріоритет 2. Формування і підтримка здорового способу життя.

Поняття здоров'я включає в себе здоровий спосіб життя, гігієну, здорове харчування, фізичну активність, безпечне поводження з гаджетами та мережею Інтернет, ментальне здоров'я. Стратегія спрямована на посилення відповідальності молодих людей за збереження та зміцнення власного здоров'я, розвиток профілактичної діяльності, зокрема, у напрямі запобігання ризикової поведінки. Наслідком уваги до цієї сфери стане зростання тривалості та якості життя, а також зміцнення життєстійкості.

Для цього слід передбачити таке:

подолання посттравматичних явищ, пов'язаних з окупацією українських територій, бойовими діями, вимушеним переміщенням чи іншими подіями в житті суспільства;

подолання культурних наслідків суспільної травми, завданої тоталітарним режимом у СРСР (недовіра до сильних інститутів, прагнення слабкої держави, невіра у власну спроможність);

підвищення обізнаності щодо психічного здоров'я та навчання давати раду з надмірним стресом, депресією та тривожністю, побудови здорових стосунків;

сприяння неформальним спортивним рухам, вуличним тренуванням та розвитку масової фізичної культури загалом;

запобігання та протидія булінгу, мобінгу та іншим формам насильства;

запобігання та протидія асоціальної поведінці, зловживанню психоактивними речовинами та курінню, а також іншим формам залежності, у тому числі від комп'ютерних ігор, інтернет-залежність тощо;

зростання обізнаності та запобігання поширенню ВІЛ-інфекції та інфекцій, що передаються статевим шляхом;

сприяння обізнаності щодо репродуктивного та сексуального здоров'я через формальну та неформальну освіту;

підвищення якості послуг для молоді у закладах охорони здоров'я, зокрема через сімейних лікарів та системи клінік дружніх до молоді;

зростання обізнаності молоді про здорове харчування, а також створення системи добровільного та зрозумілого маркування продуктів про вміст цукру та інших шкідливих речовин для здоров'я молодих людей.

Пріоритет 3. Підвищення рівня участі молоді, посилення конкурентоспроможності молоді.

Молода людина є особистістю, вона за власним покликом на підставі власного досвіду та суджень формує середовище довкола себе. Однак якщо виклики безпеки для суспільства не вирішені, під загрозою може опинитися самореалізація і цінності, орієнтовані на розвиток. Освіта, кар'єра, родина стають засобами виживання, а не втілення мрій і прагнень.

Викликами для повноцінної, а не формальної самореалізації є, наприклад:

брак віри у те, що молоді люди можуть впливати на свою долю, а відтак вміння ефективно взаємодіяти з власним середовищем;

лідерство, яке сприймається як статус, а не готовність до відповідальності та спроможності ухвалювати рішення;

несамостійність у виборі напряму професійної діяльності. Як наслідок, формується уявлення, що гідно жити без вищої освіти неможливо;

брак усвідомленої взаємодії з боку всіх сторін та рівної участі молодих людей в ухваленні важливих рішень призводить до відчуження від громадських, суспільних, державних та інших інституцій, слабкої інтегрованості в середовище, громади та суспільств.

Важливою є підтримка таких форм освіти, які підвищують конкурентність молодих людей всередині країни та за її межами, створюють умови для набуття управлінських компетенцій, розвитку підприємливості та самостійності молодих людей, а також внутрішнє прийняття громадянських компетенцій відкритого суспільства.

Як наслідок, зросте впевненість молодих людей у власних силах та частка активної молоді, впаде рівень патерналізму, посилиться власна ініціатива, підвищиться продуктивність праці, зросте розуміння та прийняття принципів демократії та відкритого суспільства і відбудеться особистісне зростання кожної молодої людини.

Для цього слід передбачити таке:

створення можливостей для особистісного зростання молодих людей, орієнтованих на різні вікові групи, у тому числі спільно з представниками тих середовищ, які є джерелом лідерських моделей у суспільстві;

розвиток лідерства, лідерських навичок (саморозвиток, міжособистісні стосунки та суспільна відповідальність) та підприємливості як складових освітніх заходів та програм формальної і неформальної освіти;

створення умов для свідомого вибору професійної діяльності через практику і стажування, зокрема з можливістю участі молоді віком 12-16 років. Розширення доступу до навчання та інших освітніх можливостей, орієнтованих на ринок праці;

розвиток громадянських компетенцій відкритого суспільства для всіх груп молоді, у тому числі цифрових навичок, навичок критичного мислення, медіаграмотності, для вміння адаптуватися у світі, що швидко змінюється, зокрема для молоді віком від 12 до 14 років;

заохочення вивчення STEM-дисциплін серед молодих людей, молодих людей, які беруть участь у наукових дослідженнях, а також розвиток культурних та креативних індустрій для молоді, зокрема на місцевому рівні;

здійснення профорієнтації із залученням батьків, роботодавців та інших зацікавлених сторін з урахуванням їх впливу на вибір професійної діяльності;

створення можливостей для зниження частки економічно неактивних молодих українців;

створення можливостей для участі молоді у процесах ухвалення рішень та їх навчання;

розширення участі молоді у процесах планування та управління у сфері клімату;

підтримка формального та неформального навчання з молодіжної участі для представників органів державної влади, органів місцевого самоврядування та працівників профільних держустанов;

сприяння участі молодих людей у діяльності інститутів громадянського суспільства;

створення умов для розвитку молодої людини як цілісної особистості, яка гармонійно поєднує невпинний фізичний, емоційний та інтелектуальний розвиток на основі цінностей;

покращення цифрових навичок молоді та забезпечення доступу до нового покоління цифрової інфраструктури.

Пріоритет 4. Підвищення самостійності, мобільності, соціальної і культурної включеності в українське суспільство та світ.

Викликом у створенні рівних можливостей для всіх та інтегрованості у світ та українське суспільство є брак суб'єктності, низький рівень самостійності та обізнаності про різноманітність способів життя різних груп молоді, брак рівності серед молодих чоловіків та жінок, фізичні та соціальні бар'єри для включення молоді в соціальне, громадське та економічне життя.

Важливим у цьому напрямі є сприяння соціальній і культурній інтеграції у всій її багатоманітності та посилення толерантності і солідарності молодих українців, народжених в Україні та за її межами.

Наслідком стане більша включеність різних груп молоді, у тому числі вразливих та соціально відокремлених груп, підвищення мобільності, зростання взаємодії між різними культурами і субкультурами.

Для цього слід передбачити таке:

забезпечення рівного доступу до прав для всіх груп молоді;

запобігання і протидія стереотипам та дискримінації;

сприяння гендерній рівності, взаємній повазі серед молодих людей та розширення обізнаності про культурне різноманіття та способи життя молодих людей;

забезпечення гендерної рівності у трудових відносинах;

розвиток волонтерства та внутрішньої і зовнішньої мобільності молоді, у тому числі підтримка ініціатив, які поєднують між собою молодих людей з різних частин країни;

забезпечення участі у проєктах з міжнародних молодіжних обмінів;

формування серед молоді розширеного поняття українськості, яке базується не тільки на походженні та ідентичності, а також на цінностях та виборі, у тому числі заходи з підтримки та заохочення молодих іммігрантів для повної інтеграції у громадське, публічне та економічне життя України;

залучення у соціальне, економічне, культурне життя України молодих закордонних українців та молодих іноземців з інтересом до української культури;

підтримка та заохочення людей з інвалідністю для включення та повноцінної участі у економічному, соціальному та громадському житті;

розвиток навичок самостійного життя, зокрема з фокусом на підлітків з неблагополучних родин та дітей-сиріт;

підтримка та заохочення молоді з сімей, які опинилися під загрозою бідності та соціальної ізоляції, для інтеграції та повної участі у соціальному, громадському та економічному житті;

підтримка молодих людей, які звільняються з-під варті, для інтеграції до соціального життя та ринку праці.

5. Реалізація Стратегії

Реалізація Стратегії передбачає спільну та скоординовану діяльність органів державної влади з інститутами громадянського суспільства, установами та закладами, що працюють з молоддю, у тому числі, молодіжними центрами, молодіжними працівниками, молодіжними консультативно-дорадчими органами, міжнародними організаціями, представниками роботодавців, бізнес сектору за безпосередньої участі молоді.

Реалізація Стратегії допомагає молодим людям бути свідомими, відповідальними та економічно активними, мати високий рівень життєстійкості, самостійності і спроможності, інтегрованості у суспільне життя країни та адаптованості до викликів сучасного світу.

Отже молоді люди розвиватимуть свою суб'єктність, а саме:

зростатимуть з турботою про фізичне і психічне здоров'я з дитинства;

розвиватимуть свою життєстійкість, тобто адекватно оцінюватимуть загрози і реагуватимуть на них, посилюватимуть власну безпеку і будуть здатними користуватися вже досягнутим рівнем безпеки;

формуватимуть у процесі дорослішання компетентності для безпечного та гідного життя, розвитку і самореалізації у швидкоплинному та малопередбачуваному світі;

братимуть участь у житті суспільства, громад і спільнот, впливатимуть на рішення, що стосуються їх життя.

Стратегія передбачає реалізацію державних та місцевих цільових програм для молоді і виконання міжнародних стратегічних документів.

Механізм підтримки інститутів громадянського суспільства передбачає дотримання цінностей та принципів молодіжної політики в Україні, спонукає їх здійснювати свою діяльність, враховуючи результати досліджень та виходячи з потреб молоді. Механізм передбачає накопичення експертизи та поширення ефективних інструментів та кращих практик за наслідками виконаних проєктів, а також стимулює підвищення конкурентності молодіжних ініціатив.

Створений механізм повинен:

відстоювати інтереси, потреби і права молоді перед органами державної влади, органами місцевого самоврядування та на рівні об'єднаних територіальних громад;

створювати умови для реалізації пріоритетів молодіжної політики в Україні, визначених Стратегією;

підтримувати на конкурсній основі інститути громадянського суспільства, що реалізують пріоритети Стратегії;

сприяти налагодженню співпраці між інститутами громадянського суспільства, органами державної влади, місцевого самоврядування та представниками бізнесу;

передбачати здійснення аналізу, моніторинг та оцінку відповідності, якості та результативності виконання підтриманих проєктів та програм;

передбачати залучення досвіду закордонних українців для підтримки молоді України;

передбачати фінансову підтримку для реалізації соціально значущих проєктів молодих активістів;

передбачати підготовку фахівців, у першу чергу молодіжних працівників, у молодіжній сфері;

передбачати створення, розвиток та підтримку молодіжних центрів.

6. Моніторинг та оцінка виконання Стратегії

Стратегія передбачає моніторинг та оцінку виконання основних пріоритетів молодіжної політики та щорічне дослідження потреб, цінностей, стану свідомості, демографічних характеристик, соціально-економічних обставин та суспільного контексту молодих людей на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Так, молодіжна політика ґрунтується на:

здійсненні щорічного національного дослідження потреб, цінностей, соціально-економічних обставин та суспільного контексту молодих людей;

здійсненні щорічних регіональних та місцевих досліджень потреб, цінностей, соціально-економічних обставин та суспільного контексту молодих людей;

здійсненні щорічних досліджень факторів подолання культурних наслідків суспільної травми, завданої тоталітарним режимом у СРСР та посттравматичних явищ, пов'язаних з окупацією українських територій, бойовими діями, вимушеним переміщенням чи іншими травматичними подіями у житті суспільства;

проведенні регулярних досліджень демографічного стану молоді в Україні та пошук факторів, що сприяють збільшенню народжуваності та призводять до зростання середньої очікуваної тривалості життя;

проведення щорічних опитувань, у тому числі шляхом реалізації проєкту «U-Report».

Передбачається створити відкритий банк даних, досліджень та аналітичні матеріали про стан молоді в Україні, а також розробити індекси стану молоді.

За підсумками дослідження та на підставі пріоритетів Стратегії формуються рекомендації про становище молоді в Україні. Стратегія передбачає обговорення рекомендацій за результатами дослідження за участі широкого кола експертів та представників органів державної влади, місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, установ, що працюють з молоддю, організацій, роботодавців, бізнес сектору, фахівців, міжнародних та інших партнерських організацій у молодіжній сфері.

Відповідно до результатів досліджень може бути ухвалене рішення щодо перегляду Стратегії та національних, регіональних, місцевих програм, які були розроблені на виконання Стратегії.

7. Очікувані результати виконання Стратегії

Індикаторами виконання Стратегії мають стати, зокрема:

підвищення середньої очікуваної тривалості життя молоді в Україні;

зниження частки молодих людей, які в останні дванадцять місяців зазнали емоційного, фізичного або сексуального насильства;

зростання частки молодих батьків, які ставлять у пріоритеті виховання дітей розвиток креативності та самостійності більше, ніж дисципліну та слухняність;

усереднене зростання народжуваності впродовж останніх п'яти років;

зниження рівня правопорушень /злочинності серед молоді;

зростання частки молодих людей, стиль життя яких включає фізичну культуру, здорове харчування та які вживають превентивних заходів для збереження свого фізичного та психологічного здоров'я;

зниження рівня смертності від самогубств серед молоді;

зниження рівня зловживання алкоголем та психоактивними речовинами серед молоді;

- зниження рівня куріння серед молоді;
- зниження кількості нових випадків зараження ВІЛ-інфекцією/СНІДу серед молодих людей;
- зниження рівня тривожності;
- зростання індексу самостійності молодих людей, який ґрунтується на самозайнятості, участі в громадській діяльності та волонтерстві, об'єднанні задля спільного впливу на соціальні процеси, що відбуваються в Україні, власних доходах та проживанні окремо від батьків;
- зменшення бар'єрів для повного розкриття підприємницьких здібностей та потенціалу молодих людей;
- зростання частки молоді, що є членами громадських об'єднань;
- зростання частки молоді, що за останній рік брали участь у процесах ухвалення рішень на рівні громади, міста, макрорегіону, країни;
- зростання рівня участі молоді у формальних і неформальних видах навчання і професійної підготовки за останній рік;
- зростання частки денних загальноосвітніх навчальних закладів, у яких організовано інклюзивне навчання;
- зростання частки молоді, яка задоволена останнім досвідом використання державних послуг;
- зростання кількості молодіжних центрів та просторів у регіонах України, виходячи з потреб конкретного регіону;
- збільшення частки молоді, яка свідомо обрала свою професійну діяльність;
- підвищення рівня престижності професії державного службовця;
- зростання частки молоді з числа іноземних українців, яка повернеться до України та є активними учасниками економічного та суспільного життя країни;
- підвищення якості діяльності молодіжних центрів та просторів, які допомагають молодим людям отримати відповідні компетентності для самореалізації та розвитку, здобуття досвіду реалізації суспільних ініціатив, тощо;
- зростання частки молоді, яка вважає корупцію негативним суспільним явищем;
- зростання частки молоді, що за останні 24 місяці брала участь у волонтерських програмах за кордоном та в Україні;
- зростання частки молоді, яка була за кордоном;
- зменшення культурної дистанції молодих людей до віддалених соціальних груп та іммігрантів;
- зростання частки молоді, що за останні 24 місяці брала участь у програмах мобільності в рамках міжнародних програм, а також за останні 24 місяці брала участь у міжнародних короткострокових програмах навчання, тренінгах, освітніх таборах;
- зниження частки молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок.

8. Фінансове забезпечення реалізації Стратегії

Реалізація Стратегії здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, а також з інших джерел, не заборонених законом.

9. Перехідні положення

Стратегія передбачає зміну вікового визначення молоді.
Молоддю вважаються молоді люди віком від 14 до 29 років.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту Указу Президента України
«Про Національну стратегію розвитку державної
молодіжної політики до 2030 року»

1. Резюме

Метою проєкту акта є створення можливостей для молоді, яка проживає в Україні, бути конкурентоспроможною і як свідомі громадяни здійснювати свій внесок у подальший розвиток українського суспільства.

2. Проблема, яка потребує роз'язання

Національна стратегія розроблена з метою успішної реалізації в Україні двох суспільних переходів. Перший – шляхом трансформації суспільства від суспільного ладу з обмеженим доступом до суспільного ладу відкритого доступу. При цьому потрібно відійти від трактування молоді як ресурсу та об'єкта і визнати молодь як капітал та суб'єкт, щоб вона мала змогу і бажання самореалізовуватися в Україні. Другий – це перехід від дитинства до дорослості, під час якого громадяни України не мають втрачати відчуття щастя і потреби у самореалізації.

3. Суть проєкту акта

Проектом акта передбачено затвердити Указом Президента України Національну стратегію розвитку державної молодіжної політики до 2030 року задля формування бачення молодіжної політики на майбутні 10 років та вирішення актуальних питань молоді.

4. Вплив на бюджет

Реалізація акта потребуватиме видатків з Державного бюджету України та місцевих бюджетів.

5. Позиція заінтересованих сторін

Реалізація акта матиме вплив на молодь України, інститути громадянського суспільства та установи, що працюють з молоддю, молодіжні консультативно-дорадчі органи, фахівців у молодіжній сфері, міжнародні партнерські організації, що здійснюють діяльність в Україні з метою розвитку молодіжної політики (прогноз впливу додається).

Проект акта стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, тому потребує погодження з уповноваженими представниками всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування та відповідних органів місцевого самоврядування.

Проект акта стосується питань соціально-трудової сфери, тому потребує погодження з уповноваженими представниками всеукраїнських профспілок, їхніми об'єднаннями та всеукраїнськими об'єднаннями організацій роботодавців. Також проєкт акта стосується прав осіб з інвалідністю, тому

потребує погодження із всеукраїнськими громадськими організаціями інвалідів та їхніми спілками.

Проект акта не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності, тому не потребує розгляду Науковим комітетом Національної ради з питань розвитку науки і техніки.

6. Прогноз впливу

Реалізація акта матиме вплив на ринкове середовище; розвиток регіонів, підвищення спроможності територіальних громад; рівень зайнятості населення; покращення стану здоров'я населення молоді.

Реалізація акта не матиме вплив на забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави, громадське здоров'я, ринок праці, екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема забруднення утвореними відходами, інші суспільні відносини.

7. Позиція заінтересованих органів

Проект акта потребує погодження із Міністерством освіти і науки, Міністерством культури та інформаційної політики, Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, Міністерством фінансів, Міністерством соціальної політики, Міністерством цифрової інформації, Міністерством охорони здоров'я, Міністерством закордонних справ, Міністерством розвитку громад та територій, Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, Міністерством оборони, Міністерством внутрішніх справ, обласними, Київською міською державними адміністраціями та проведення Міністерством юстиції України правової експертизи.

8. Ризики та обмеження

У проекті акта відсутні положення, які містять ознаки дискримінації. Громадська антидискримінаційна експертиза не проводилася.

Проект акта не стосується питань щодо принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків.

У проекті акта відсутні правила і процедури, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень. Громадська антикорупційна експертиза не проводилася.

9. Підстава розроблення проекту акта

Проект акта розроблено Міністерством молоді та спорту України відповідно до:

закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді»;

Указу Президента України від 15 листопада 2006 року № 970 «Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України»

та постанов Кабінету Міністрів України:
від 2 липня 2014 року № 220 «Про затвердження Положення про
Міністерство молоді та спорту України»;
від 11 березня 2020 року № 216 «Деякі питання Міністерства молоді та
спорту».

Міністр молоді
та спорту України

Вадим ГУТЦАЙТ

_____ 2020 р.

ПРОГНОЗ ВПЛИВУ
реалізації проєкту Указу Президента України
«Про Національну стратегію розвитку державної молодіжної політики до 2030 року»

1. Суть проєкту акта.
 Проєктом акта передбачено затвердити Указом Президента України Національну стратегію розвитку державної молодіжної політики до 2030 року задля формування бачення молодіжної політики на майбутні 10 років та вирішення актуальних питань молоді.
2. Вплив на ключові інтереси усіх заінтересованих сторін:

Заінтересована сторона	Ключовий інтерес	Очікуваний (позитивний чи негативний) вплив на ключовий інтерес із зазначенням передбачуваної динаміки змін основних показників (у числовому або якісному вимірі) короткостроковий вплив (до року) середньостроковий вплив (більше року)	Пояснення (чому саме реалізація акта призведе до очікуваного впливу)
Молодь України	отримання можливостей для самореалізації і сталого розвитку молоді	позитивний	Сприяє соціальному становленню і розвитку молодих людей, отриманню ними компетентностей для самореалізації, розвитку та свідомого визначення життєвого шляху, підвищенню рівня спроможності, самостійності, життєстійкості, інтегрованості в суспільство та адаптації до викликів сучасного світу, усвідомленню та

	Інститути громадянського суспільства, що працюють з дітьми та молоддю	забезпечення розвитку інститутів громадянського суспільства, що працюють з дітьми та молоддю та підвищення рівня їх спроможності	позитивний	сприятттю молоддо суспільно-державних цінностей.
Інститути громадянського суспільства, що працюють з дітьми та молоддю	забезпечення розвитку інститутів громадянського суспільства, що працюють з дітьми та молоддю та підвищення рівня їх спроможності	позитивний	позитивний	Сприятиме ефективному діалогу між інститутами громадянського суспільства, що працюють з дітьми та молоддю, їх співпраці з різними організаціями в напрямі реалізації проєктів і проведенні заходів у молодіжній сфері. Підвищить їх рівень спроможності.
Установи, що працюють з молоддю	забезпечення розвитку установ, що працюють з молоддю та підвищення рівня їх спроможності	позитивний	позитивний	Сприятиме підвищенню рівня спроможності установ, що працюють з молоддю, у першу чергу, молодіжних центрів. Установи матимуть змогу підготувати працівників для їх ефективної діяльності, поділитися досвідом та кращими практиками і налагодити партнерство та взаємодію.
Молодіжні консультативно-дорадчі органи	Забезпечення розвитку молодіжних консультативно-дорадчих органів та посилення їх	позитивний	позитивний	Сприятиме розвитку молодіжних консультативно-дорадчих органів на національному, регіональному, місцевому рівнях та залученню до їх діяльності більшої кількості молоді. Молодіжні консультативно-дорадчі органи підвищать

	участі в процесі прийняття рішень			свою спроможність та фаховість їх членів.
Фахівці у молодіжній сфері, зокрема молодіжні працівники	підготовка фахівців, у тому числі молодіжних працівників, що забезпечуватимуть ефективну роботу з молоддю	позитивний	позитивний	Сприятиме підвищенню рівня компетентностей фахівців у молодіжній сфері, у першу чергу, молодіжних працівників, задля формування та ефективної реалізації державної молодіжної політики, а також роботи з молоддю. Підвищить рівень партнерства між фахівцями, обмін досвідом та кращими практиками і дієвими інструментами по роботі з молоддю.
Міжнародні партнерські організації, що здійснюють діяльність в Україні з метою розвитку молодіжної політики	досягнення кращого результату та більшої ефективності роботи через співпрацю та партнерство	позитивний	позитивний	Сприятиме ефективній співпраці та дієвому партнерству в напрямі формування та ефективної реалізації молодіжної політики, реалізації спільних проєктів і проведених заходів у молодіжній сфері, обміну кращими практиками і досвідом.